

JEL Classification: M10; M10

Гнедіна Катерина Володимирівна
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування,
Хоменко Катерина Юріївна
студентка 4 курсу навчально-наукового інституту економіки
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Визначено особливості організації та ведення стратегічного управлінського обліку на вітчизняних підприємствах в умовах воєнного часу. Обґрунтовано важливість модернізації системи стратегічного управлінського обліку та своєчасної розробки стратегії розвитку суб'єкта господарювання з урахуванням сучасних викликів.

Ключові слова: *управлінський облік, стратегічний управлінський облік, управлінське рішення, управління ризиками, управління підприємством.*

Повномасштабне російське вторгнення на територію України позначилося на роботі усіх вітчизняних підприємств, порушило звичайні умови господарювання та життєдіяльності населення в цілому. Наразі перед управлінським апаратом низки підприємств постають такі завдання, як: своєчасне реагування на негативний вплив зовнішніх факторів, забезпечення стабільної роботи компанії, пошук нових рішень задля збереження конкурентних переваг та позиції на ринку, своєчасне впровадження заходів з антикризового управління, запобігання банкрутству тощо. Для забезпечення безперервної роботи суб'єктів господарювання та подальшого їх розвитку необхідними є оцінювання ризиків діяльності, управління результатами, коригування наявних та формування нових стратегій розвитку у рамках ведення стратегічного управлінського обліку. В умовах воєнного часу суб'єкти господарювання зіштовхнулися з низкою проблем, які уповільнюють їх подальший розвиток та реалізацію стратегічних планів. Серед них такі проблеми, як: зниження попиту на продукцію; руйнація основних засобів підприємства; проблема забезпечення матеріальними ресурсами; дефіцит кадрових ресурсів; збільшення дебіторської заборгованості, погіршення фінансового стану, неспроможність розрахуватися за власними заборгованостями та інші.

Частина компаній змогла швидко адаптуватися до нових умов господарювання, відновити та продовжити свою роботу. Це потребувало ефективного управління та реалізації покрокових планів подолання впливу і наслідків форс-мажорних подій. На сьогодні не всі вітчизняні підприємства мають таку ефективну систему управління [4]. Впровадження дієвого управління на підприємстві, одним з інструментів якого є стратегічний управлінський облік, дає змогу передбачити усі можливі ризики та мінімізувати їх вплив на діяльність.

Також система стратегічного управлінського обліку має відношення до довгострокового планування, формування бізнес-стратегії, визначення факторів успіху та вивчення впливу зовнішнього середовища на результати діяльності підприємства. Всі ці заходи спрямовані на забезпечення виживання компанії у довгостроковій перспективі та встановлення стійкої взаємодії з зовнішнім середовищем [2]. Ефективність управління залежить від формування системи стратегічного управлінського обліку, що передбачає контроль за всіма процесами організації, систематизацію доходів та витрат, надання достовірних та своєчасних даних внутрішнім користувачам щодо різних аспектів діяльності підприємства. Система управлінського обліку забезпечує зв'язок між центрами відповідальності, проведення аналізу результатів діяльності за ключовими показниками, надає інформаційну підтримку для прийняття рішень управлінським персоналом [3]. Обставини сьогодення спонукають трансформувати звичний режим роботи управлінського персоналу та фахівців у сфері стратегічного управлінського обліку. Наразі головними завданнями даних працівників є дослідження впливу актуальних подій, що відбуваються на території України, на різні процеси функціонування підприємства, реалізація наявної стратегії підприємства та виконання стратегічних завдань, а також своєчасне прийняття управлінських рішень в умовах обмежених даних та невизначеності для розв'язку низки проблем суб'єкта господарювання, пов'язаних з умовами воєнного часу. Розробка стратегії є важливим процесом для будь-якого суб'єкта господарювання, адже ухвалення будь-яких управлінських рішень має спиратися на конкретні стратегічні цілі компанії та сприяти реалізації тактичних та стратегічних завдань. Невід'ємною частиною процесу ведення стратегічного управлінського обліку є аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ суб'єкта господарювання, аналіз можливих ризиків та визначення тенденцій і перспектив розвитку галузі, до якої належить підприємство [5]. У той же час на сьогодні першочерговими та важливими завданнями є адаптація до викликів сьогодення та використання наявних резервів підприємства задля продовження роботи.

Для зменшення негативного впливу зовнішніх загроз на діяльність підприємства в сучасних умовах господарювання можна запропонувати такі заходи, як: систематичний аналіз поточної ситуації на ринку; формування системи ризик-менеджменту; наповнення клієнтського портфелю постійними споживачами; підтримка відносин з перевіреними контрагентами; створення резервних фондів на випадок форс-мажорів (грошовий, матеріальний, трудовий); систематичний аналіз фінансового стану підприємства; визначення ступеня залежності результатів діяльності від негативного впливу зовнішніх чинників; ведення переговорів з іноземними контрагентами та пошук нових партнерів, вихід на нові ринки; впровадження та використання нових комп'ютерних програм та сервісів тощо. Крім того, зважаючи на реалії сьогодення та високий рівень плинності кадрів, важливим є зосередження уваги на психологічному стані співробітників підприємства [1]. Створення позитивного психологічного клімату в колективі, вчасна психологічна допомога та підтримка персоналу,

проведення заходів з командоутворення, підвищення стресостійкості сприятиме збереженню кадрів, підвищенню їх мотивації, зростанню залученості співробітників підприємства у процесі досягнення визначених стратегічних цілей та реалізації розробленої стратегії розвитку.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що стратегічний управлінський облік є складною та мультифункціональною системою, функціонування якої спрямоване на підвищення конкурентоспроможності підприємства, зростання ефективності його діяльності, забезпечення економічної стійкості. В умовах воєнного часу до даної системи висуваються нові вимоги, адже перед управлінським персоналом постають завдання управління ризиками, забезпечення адаптації підприємства до негативного впливу зовнішніх чинників та дії сучасних загроз. Фахівці у сфері стратегічного управлінського обліку мають своєчасно внести коригування у наявні бізнес-стратегії, визначити пріоритетні напрями розвитку підприємства, сприяти ефективному використанню наявного потенціалу, прогнозувати ймовірні негативні наслідки та модифікувати систему стратегічного управлінського обліку з урахуванням сучасних викликів та задля забезпечення її дієвого функціонування в умовах воєнного часу.

Список використаних джерел:

1. Беляєва С.С. Концептуальні основи організації тимблдингу як інструменту сприяння комунікативним зв'язкам у колективі. *Молодий вчений*. 2019. № 1(2). С. 417-422. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/1/97.pdf> (дата звернення: 25.03.2023).
2. Буткевич О.В. Облікові проблеми та аспекти запровадження стратегічного управлінського обліку на підприємствах. *Наукові перспективи*. № 12 (30). 2022. С. 107-120. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3247/3262> (дата звернення: 20.03.2023).
3. Загороднюк О.В., Півтрак М.В., Малюга Л.М. Основні напрями підвищення якості та ефективності розробки і прийняття управлінських рішень. *Приазовський економічний вісник*. 2019. №4 (15). С. 94–98. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/4_15_uk/16.pdf (дата звернення: 17.03.2023).
4. Савченко С.М., Нікітін В.Г. Сутність та принципи стратегічного управління ефективністю діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/94.pdf (дата звернення: 18.03.2023).
5. Титенко Л.В., Корнійчук О.О. Стратегічний облік як інструмент управління підприємством. *Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою держави, регіону, суб'єктів господарювання*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. для здобувачів вищої освіти і молодих науковців, 15-16 листопада 2018 р., м. Харків. С. 349-350. URL: <https://cutt.ly/r4TIQbv> (дата звернення: 25.03.2023).